

Srovnání

Do 28. května jsme mohli pozorovat nízko nad západním obzorem vzácnou trojitou konjunkci planet, která ozdobila nebe na několik dní. Každý den krátce po západu slunce, o půl desáté večer se blízko sebe ukázaly Jupiter, Venuše a Merkur. Příští konjunkci můžeme sledovat až v roce 2015.¹ Bylo to úžasné, magické. Někomu to však řeklo více, než mně.

Od pradávna si lidé četli svou budoucnost z oblohy. Promítali si tam své nouze a šílenosti a kopírovali si zkušenosti jiných, které z toho promítání na hvězdy odzírali. Tak to prostě bylo. Astronomie vyrostla z plínek, Astrologii se dudlíček líbil, a tak zůstala při odezírání z konstelace hvězd.²

Babylónie zaplavovala Přední východ. Izraelité vnímali idelologii vítězné mocnosti se zájmem. Asyřané a Babyloňané hodně dali na hvězdy. A tak někteří už nacvičovali strach ze všech hvězdných znamení, protože okupace byla za dveřmi. Je to jako by se před srpnem 1968 nacvičovala podlézavost *velíkomu sojůzu sovjétských socialističeských respublik*. Pravda, někteří nacvičují dodnes a lezou Rosíji do řiti. Jeremjáš se ale chová dospěle a pokusí se srovnat fakta.

Nebeská tělesa měla nejen své osobnosti jako reprezentanty (Ištar - Venuše) ale také svoje sochy, které reprezentovaly moc ukrytou za kultem. Obrazy či sochy³ - tady se vyjadřují jako evangelík, který se neklaní a neuctívá obrazy⁴ ani sochy - byly předmětem kultu, na který se hodně dalo. Přibližně tak, jako dnes v Severní Koreji, kde je vidět skupinové klanění a organizované štkání před sochami Kim Ir Sena a Kim Cong Ila v

¹ Zdroj: http://technet.idnes.cz/konjukce-planet-0jj-/tec_vesmir.aspx?c=A130526_182953_tec_vesmir_rja

² Pro příklad: **Merkur** - staročesky *Dobropán*, římský posel bohů (řec. Hermes), bůh obchodu a zlodějí. Merkur vychází buď ráno jako jitřenka – ztotožnění s **Apollónem**, nebo večer jako **Hermés**. Symbolem je hůl *kerykeion* (caduceus) ovinutá hady a nahoře s křídélky, případně helmice s křídélky. Nebo: **Venuše** - staročesky *Krasopaní*, římská bohyně krásy a lásky, nejjasnější po Slunci a Měsíci. Je známa jako jitřenka a nebo večernice. Řecky **Hesperos**, latinsky **Vesper** - večer, západ. V křesťanství má blízko k pánu tmy latinsky Luciferovi, řecky Fosforovi, čiž byl syn bohyně červánků Eós. V Mezopotámii za Sumerů se jménem **Innana**, v akkadské době **Ištar**, která patří patří do astrální triády s Měsícem (Sín) a Sluncem (Šamaš), symbolem je Venušino zrcátko, dnes symbol pro ženské pohlaví.

³ Bratři katolíci vidí rozdíl mezi uctíváním a klaněním. Občas mi toto vysvětlení skřípe (viz: <http://www.katolik.cz/otazky/ot.asp?ot=278>) a to zvláště (cituji z uvedeného článku): "...Protože se v církvi vytvořily dvě skupiny (jedna obrazy hájila, druhá je zakazovala), byl tento problém řešen na 2. Nicejském koncilu roku 787. Koncil spor uzavřel tím, že obnovil úctu obrazů. Zdůvodnil to rozlišením mezi úctou a klaněním. Zatímco úctu je možné vzdát i tvorům, klanění přísluší pouze Bohu. Koncil dále prohlásil, že "uctívání obrazu vychází z úcty k originálu". Hodnota posvátného obrazu není v něm samém, ale v tom, že odkazuje na světce, popř. na Krista, kterého představuje: kdo uctívá obraz, ctí zobrazeného ... Jsme prostě lidé tělesní, kteří si nevystačí pouze s mentální rovinou, ale potřebují zapojit všechny smysly i představivost. Proto je i z psychologického hlediska používání obrazů a soch ospravedlnitelné."

⁴ Kdežto bratři pravoslavní mají specialitu. Nepěstují žádné nástroje - jen nástroj lidského hlasu a nemají žádné sochy, jen obrazy (ikony) a oficiální důvod zní takto: "Tyto dvě kategorie umění používá Pravoslaví k liturgickým účelům; není užíváno umění sochařské, neboť uctívání soch je v Pravoslavím co nejdůrazněji odmítáno – vidíme v tom modlářství (sochy jsou svým trojrozměrným pojetím příliš spojené s materií a nelze "skrže ně procházet" k předobrazu, jak se to má dít při uctívání ikon, které jsou jen dvourozměrné a speciálně malované (psané), aby nestrhávaly úctu na svoji materii, nýbrž jsou uzpůsobeny k tomu, aby byly **pouhým oknem** do duchovního světa; uctívání soch bylo Církví výslovně zakázáno a připočteno k pohanství). Uctívání ikon provází křesťany od dob prvokřesťanských a bylo výslovně potvrzeno v Niceji v roce 787..." Zdroj: <http://www.orthodoxia.cz/ikony/>

nadživotní velikosti. Strach oblézal Izrael doby Jeremjášovy a on se odhodlal k poměrně politicky a nábožensky nekorektnímu srovnání:

¹ Slyšte slovo, které k vám promluvil Hospodin, dome izraelský. ² Toto praví Hospodin: Neučte se cestě *pohanských* národů a nebeských znamení se neděste, ačkoliv se jich děsí *pohanské* národy. ³ Vždyť *náboženské* zvyklosti národů jsou nicotnost. *Vezmou třeba kus* pokáceného stromu z lesa, dílo řemeslníkovy ruky *zhotovené* sekerou. ⁴ Okráší ho stříbrem a zlatem, hřebíky a kladivy ho upevní, *aby se nekymácelo*. ⁵ *Jejich bohové* jsou jako strašák v okurkovém poli; nemluví, musejí se nosit, protože neumějí chodit. Nebojte se jich, protože *nic* zlého nedělají a ani dobro konat nemohou.

Jeremjáš byl trochu neopatrný, z jeho psaní je znát minimální úcta k náboženství babylónských pohanů. To nebylo proto, že by si troufal, že by měl takový přehled a s potěšením dupal po pohanských modlách a teoriích. To vůbec ne. Bylo to proto, že srovnával. A přišlo mu to porovnání model a živého Boha nemožné. Bohu živému se nic nemůže rovnat.

Kdyby se mne někdo zeptal, zda je pohanské božiče,⁵ křesťanská socha z jedenáctého století po Kristu, či poutní obraz z nějakého řeckého kláštera významnou veličinou víry a je třeba se vydat na cestu zhlédnout je, poklonit se a načerpat tak sil, řekl bych, že na to nemám čas. Pokud kdo chce, ať si jede, Mne to zajímá jen jako historický předmět, fenomén nějaké doby, ale nic víc. Kus dřeva, zlato, umění řemeslníků. Připadal bych si jako hlupák, kdybych čekal víc.

Na druhé straně, kdyby se mne někdo ptal, zda za těmi všelijakými symboly existují síly a mocnosti,⁶ které se pletou do vlády světa, ztichl bych a mluvil bych velice opatrně.⁷ Na jakékoliv obrazy, byť náhradní, byl Pán Bůh více než citlivý. Zvažte příběh o zlatém teleti z knihy Exodus.⁸ Desatero⁹ je jasným svědectvím. Zkrátka: Bible mne neučí detaily z duchovního světa,¹⁰ není to ani důležité. Všechny síly temnosti zvládá sám Pán Bůh, ode mne se čeká, že obstojím (viz ten citovaný dopis do Efezu 6:11). Proto se s Jeremjášem pustím do poznávání a ohledávání velikosti Boží. Srovnávám-li, pak se můj zájem jednoznačně převáží jedním směrem:

⁶ Není *nikdo* jako ty, Hospodine. Jsi velký, velké *a* mocné *je* tvé jméno. ⁷ Kdo by se tě nebál, králi národů, protože tobě *to* náleží. Vždyť mezi všemi mudrci národů a ve všech jejich královstvích není *nikdo* jako ty. ⁸ Vespolek jsou hloupí a blázniví, naučení

⁵ Viz třeba kromlech ve Volarech - místo ke slavení keltského svátku *beltainu*: <http://volary.vesele.info/rubriky/volarske-menhiry/volarsky-kromlech-rondel>

⁶ Viz dopis do Efezu 6:10-12

⁷ C. S. Lewis popisoval v poslední knize Letopisů Narnie, v Poslední bitvě (kapitola 12. Dvniř), pojem tak zvaných božstev. Pohádkovým způsobem vysvětlil, že není dobré pochybovat o existenci tak zvaného boha Taše. To stojí za přečtení, protože je to moc dobré ponaučení.

⁸ Viz: Exodus 32

⁹ Viz: Exodus 20:4

¹⁰ Ba, varuje před přílišným hujerským nadšenectvím pomatených křesťanů, kteří si neuvědomují, čeho se to dotýkají. A vykřikují, přikazují mocnostem a silám, jako by jedli chleba. Na to jsem velice opatrný už i proto, co píše apoštol Juda ve svém dopise (8-13)

nicotných model je *jen* dřevo. ⁹ Tepané stříbro, dovezené z Taršíše a zlato z Úfázu; *je to* dílo řemeslníka a zlatníkových rukou. Jejich oděv *je* modrý a purpurový, všechno *je to* dílo zručných *mužů*. ¹⁰ Ale Hospodin *je* pravý Bůh, on *je* živý Bůh a věčný král. Před jeho hněvem se třese země, národy nevydrží jeho rozhořčení. ¹¹ Toto jim řekněte: Bohové, kteří nebesa a zemi neučinili, zmizí ze země a zpod těchto nebes.

Jeremjáš používá absolutní pojmy. Pro něj je Hospodin Bůh živý (10:10) a je na rozdíl od model ducha(plný). V modlách je faleš (10:14). Jeremjáš nepíše přednášku do učené společnosti, opouští politickou a religionistickou korektnost. Jeremjáš je na začátku konce svého národa, stojí čelem k vyhlazovací armádě. Proto se vyjadřuje tak, jak se vyjadřuje. Sám si tím vůbec nepomůže, protože jeho vlastní jej sotva mohou vystát a tyhle otevřeně negativní řeči mu nemohou získat ani srdce dobyvatelů. Jeremjáš riskuje vše!

¹² Svou silou *Hospodin* učinil zemi, svou moudrostí založil svět a svou rozumností roztáhl nebesa. ¹³ Když vydá hlas, bouří se voda v nebesích, dává vystupovat mlze z končin země, působí blesky s deštěm, ze svých skladů vyvádí vítr. ¹⁴ Všichni lidé jsou hloupí a bez poznání, všichni zlatníci jsou zahanbeni *svými* modlami, protože jejich modly *jsou* falešné, *není* v nich duch. ¹⁵ Jsou nicotností, směšným dílem, v čase svého navštívení zahynou. ¹⁶ Podíl Jákobův jim není podobný, neboť on *je* Tvůrcem všeho a Izrael *je* jeho dědičným kmenem; jeho jméno *je* Hospodin zástupů.

Izraeli zůstává pouze vlastní důstojnost. Je třeba si sbalit raneček a jít. Tentokrát Boží tresty Izrael pocítí: To ale neznamená, že se musí znečistit modlářstvím. O to tu jde:

¹⁷ Seber ze země své zavazadlo, *ty*, která zůstáváš v obležení, ¹⁸ neboť toto praví Hospodin: Hle, tentokrát vyvrhnu obyvatele této země a způsobím jim soužení, aby *to* pocítili.

Jeremjáš je přes svou prorockou roli, která vidí dále, součástí potrestaného lidu. Netáhne k tomu, aby se zalíbil dobyvatelům, kterým svým proroctvím vlastně pomáhá. Naopak, pláče za své porobené. Je to také jeho rána, přesto, že ví o vině hloupých a nerozumných pastýřů (10:21), kteří mohou za to, kam lid zavedli:

¹⁹ Běda mi pro mou zkázu, moje rána *je* nevyléčitelná. Řekl jsem: Ovšem, *je to* utrpení, které unesu. ²⁰ Můj stan je zničen, všechna má lana jsou zpřetrhána. Moji synové mi odešli, a *už zde* nejsou. Není, *kdo by* mi znovu postavil stan a upevnil mi stanové plachty. ²¹ Vždyť pastýři byli hloupí a nehledali Hospodina, proto nejednali rozumně a celé jejich stádo bylo rozptýleno. ²² Slyš! Hle, přichází zpráva a hřmot ze severní země, aby judská města učinil zcela opuštěnými *místy*, doupětem šakalů.

Pokud je člověk na straně potrestaných a zároveň je vidoucí, zná osud, má mocné informace, nemá lehkou situaci. To jej může dovést k šílenství. Ale Jeremjáš ví, že není politikem, který by tuto situaci chtěl a uměl ustát. Není nad věci jako politici, kteří počítají s tím, že při kácení lesa létají třísky... Jeremjáš je v rukou Božích a nechce být ředitelem ¹¹ svého života. Sběratel Přísloví (16:9) to ví také: "Srdce člověku vymýšlí cestu, ale jeho kroky určuje Hospodin."

A Jeremjáš neztrácí přehled po tom, co je a není rozumné. Co se má a nemá. Proto se neobává volat po spravedlnosti a právu. Nezaprodá kvůli obchodům cit pro čest a právo. Zničení Izraele nesmí zůstat bez Boží odpovědi. Té se prorok dovolává.

¹¹ Viz: Jób 21:16

²³ Vím, Hospodine, že člověk nemá svou cestu *ve své moci* a že ten, kdo chodí, neurčuje svoje kroky. ²⁴ Naprav mě, Hospodine, jen podle práva, ne ve svém hněvu, jinak mě vyhladíš. ²⁵ Vylej svou zlobu na národy, které tě neznají a na čeledě, které nevzývají tvé jméno, protože pohltily Jákoba, pohltily jej a zničily, zpusťily jeho bydliště.

Otázky k rozhovoru:

1. Modly nemusí být v podobě Radegastů či kamenných mohyl. Co je dnešní modlou, pro niž jsme schopni lecčeho? Jak se zaprodává dnešní člověk?
2. Má vůbec výtvarné umění místo v křesťanském životě? Není rozumné, že židé a muslimové mají jen ornamenty? Snesete obrazy a sochy?
3. Jak komentujete náboženskou toleranci, která snese sochy a obrazy a naopak nesmlouvavý nárok Boží na jedinečnost a nezobrazitelnost?
4. Dovedete si představit tíhu vědění a znalost informací, které zatěžují? Jak se nezbláznit? Moc prý korumpuje, ale je to nevyhnutelný výsledek? Není pak lepší být bezmocný a bez názoru?